

Sygn. akt *IV U 1151/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Krzywonos

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku M. C. i S. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu

na skutek odwołania M. C. i S. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 23/04/2019 r. Nr: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 23/04/2019 r , Nr : (...) w ten sposób, że stwierdza , iż S. C. jako osoba współpracująca z M. C. przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu , rentowemu , wypadkowemu od 1 sierpnia 2014r do 16 stycznia 2019r i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 sierpnia 2014r do 31 sierpnia 2014r oraz od 1 października 2014r do 16 stycznia 2019r.

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. na rzecz S. C. i M. C. kwotę po 180 złotych / słownie : sto osiemdziesiąt / tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 1151/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 listopada 2019 r.

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2019 r. Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., powołując się na przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził, że S. C. jako osoba współpracująca z M. C. przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 sierpnia 2014r. do 16 stycznia 2019r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 sierpnia 2014r. do 31.08.2014r. i od 1 października 2014r. do 16 stycznia 2019r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że S. C. została zgłoszona przez płatnika składek M. C. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą:

- do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego chorobowego od 1 do 31 sierpnia 2014r.,
- do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego od 1 do 30 września 2014r.,
- do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego chorobowego od 1 października 2014r. do 4 maja 2015r.,
- obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 5 maja 2015r. do 2 maja 2016r. w związku z pobieraniem zasiłku macierzyńskiego,
- do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego chorobowego od 3 maja 2016r. do 20 grudnia 2017r.,
- obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 21 grudnia 2017r. do 19 grudnia 2018r. w związku z pobieraniem zasiłku macierzyńskiego,
- do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego chorobowego od 20 grudnia 2018r. do 16 stycznia 2019r.

W ocenie organu rentowego zmiana tytułu do ubezpieczeń społecznych S. C. od 01.08.2014r. jako osoby współpracującej z M. C. przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej miała na celu stworzenie warunków do korzystania z wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, o czym świadczy fakt pobierania świadczeń z ubezpieczenia chorobowego przez 75% analizowanego okresu, a także zadeklarowanie dla S. C. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 9 365,00 zł, która to kwota stanowiła podstawę do wyliczenia ubezpieczonej przez okres ponad 4 lat świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Odwołanie od przedmiotowej decyzji złożył pełnomocnik S. czajki i M. C. wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że odwołująca jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 1 sierpnia 2014r. do 16 stycznia 2019r. oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tego tytułu od 1 sierpnia 2014r. do 31.08.2014r. i od 1 października 2014r. do 16 stycznia 2019r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu organ rentowy podzielił argumentację wskazaną w zaskarżonej decyzji. Stwierdził, iż sytuację zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu współpracy przy wykonywaniu działalności pozarolniczej, która to współpraca w rzeczywistości nie jest później realizowana w ogóle bądź też w rozmiarze nie pozwalającym na uznanie jej zgodnie z definicją ustawową za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej, należy uznać jako zgłoszenie do ubezpieczeń, które nastąpiło z powodu zawarcia pozornej czynności prawnej lub w celu obejścia prawa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. C. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 24 maja 2012r. pod firmą (...) 3D.pl (...). Obejmowała ona początkowo sprzedaż ubranek dziecięcych, a następnie również urządzeń przenośnych typu pendrive oraz produkcję i sprzedaż zniczy. Głównym miejscem prowadzenia działalności było stoisko w Galerii (...) w R..

W dniu 6 czerwca 2012r. M. C. (zleceniodawca) zawarł z S. C. (zleceniobiorca) umowę zlecenia Nr (...). Do obowiązków zleceniobiorcy należała pomoc w zakresie obsługi klienta, promocja sprzedaży. Umowa obejmowała okres od 8 sierpnia do 30 września 2012r. Kolejną umowę zlecenia Nr (...) strony zawarły 1 października 2012r. Zakres umowy był ten sam i obejmował okres od 1 października do 31 grudnia 2012r. Umowy zlecenia nr (...) strony zawierały odpowiednio 1 stycznia 2013r. (okres od 01.01.2013r. do 30.04.2013r.), 1 maja 2013r. (od 01.05.2013r. do

31.08.2013r.) i 1 września 2013r. (od 01.09.2013r. do 31.12.2013r.). W kolejnym roku umowami zlecenia strony objęły okres od 1 stycznia 2014r. do 31 lipca 2014r.

Z tytułu zawartych umów zlecenia płatnik składek M. C. zgłosił S. C. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

W dniu 3 lutego 2014r. M. C. zawarł umowę partnerską z (...) S.A., zaś 26 sierpnia 2015r. umowę współpracy z (...) Sp. z o.o.

Od 1 sierpnia 2014r. S. C. została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą – M. C.. Wykonywała dotychczasowe obowiązki związane z obsługą sklepu w Galerii (...), a także pomagała przy obieraniu i wysyłaniu pendrivów oraz przy składaniu zniczy. (...) stanowiska miała miejsce od poniedziałku do piątku (niekiedy również w soboty) od 10:00 do 18:00 i obejmowała wszystkie czynności od rozłożenia asortymentu, udekorowania stanowiska, obsługi klientów, zamawianiu towarów, prowadzenia akcji promocyjnych, utrzymywaniu porządku i zamykaniu stoiska. Produkcją zniczy wnioskodawczyni zajmowała się w domu teściów w J..

Od miesiąca października 2014r. płatnik składek zadeklarował podstawę wymiaru składek za S. C. w kwocie 9 365,00 zł.

W okresie od 21 listopada 2014r. do 4 maja 2015r. S. C. pobierała zasiłek chorobowy. Związane to było z ciążą, która zagrożona była przedwczesnym porodem. Z tego też powodu wnioskodawczyni przebywała w Szpitalu Wojewódzkim nr (...) w R. od 20 do 26 marca 2015r. oraz od 14 do 17 kwietnia 2015r. W dniu (...) urodziła dziecko i z tego tytułu pobierała zasiłek macierzyński do 2 maja 2016r.

S. C. korzystała z zasiłku chorobowego w następujących okresach: od 21.07.2016r. do 01.08.2016r., od 07.09.2016r. do 26.09.2016r., od 20.10.2016r. do 28.10.2016r., od 21.11.2016r. do 26.11.2016r., od 28.11.2016r. do 06.12.2016r., od 31.12.2016r. do 05.01.2017r., od 26.01.2017r. do 10.02.2017r., od 08.03.2017r. do 21.03.2017r., od 13.04.2017r. do 23.04.2017r. i od 12.05.2017r. do 20.12.2017r. W okresie od 21.12.2017r. do 19.12.2018r. pobierała zasiłek macierzyński.

W okresie nieobecności wnioskodawczyni sprzedażą zajmowała się E. S..

W dniach od 4 do 5 września 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. przeprowadził u płatnika Ubranka 3D.pl (...) kontrolę. Zakresem kontroli objął m.in.: prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Kontrolą objęto okres od stycznia 2013r. do grudnia 2015r. Nie stwierdzono wówczas żadnych nieprawidłowości.

M. C. z dniem 20 stycznia 2019r. zawiesił prowadzenie działalności gospodarczej.

(dowód: zeznania S. C. k. 38, zeznania M. C. k. 38, zeznania świadka A. C. k. 38, zeznania świadka E. S. k. 38, zeznania świadka K. W. k. 38, zeznania świadka A. N. k. 38, dokumenty dołączone do odwołania: kserokopia umowy partnerskiej, kserokopia umowy współpracy, zaświadczenia, karty informacyjne, odpisy skrócone aktu urodzenia, protokół kontroli k. 13,

dokumentacja w aktach ZUS w szczególności: liczne faktury, księgi przychodów i rozchodów, pisma S. C. i M. C., protokoły przesłuchania odwołujących, kserokopie umów zlecenia)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie przytoczonych dowodów. Dowody z dokumentów zostały sporządzone w odpowiednim trybie, przez uprawnione podmioty oraz osoby posiadające kwalifikacje do ich sporządzenia. W związku z powyższym przyznano im w całości walor wiarygodności.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania S. C.. Wnioskodawczyni wypowiadała się rzeczowo i logicznie. Jej zeznania korespondują z zeznaniami M. C., A. C., E. S., K. W. i A. N., którym Sąd również dał wiarę.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300 j.t.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące działalność pozarolniczą oraz osoby z nimi współpracujące - od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności, wykonywaniu umowy agencyjnej albo umowy zlecenia lub współpracy z osobami fizycznymi wskazanymi w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców do dnia zakończenia tej współpracy; (art. 6 ust. 1 pkt 5, art.12 ust. 1 i art. 13 pkt 5 tej ustawy). Natomiast dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu podlegają na swój wniosek osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4, 5, 7b, 8 i 10 (art. 11 ust. 2 powołanej ustawy).

W niniejszej sprawie organ rentowy zakwestionował fakt podlegania przez S. C., jako osobę współpracującą z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 sierpnia 2014r. Organ rentowy nie wskazał natomiast, czy w jego ocenie współpraca miała charakter pozorny, czy zmierzała do obejścia prawa.

W tym miejscu warto przytoczyć orzecznictwo Sądu Najwyższego, dotyczące co prawda stosunku pracy, jednakże mającego zastosowanie przez analogię, zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma możliwość zakwestionowania ważności formalnie zawartej umowy na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych (por. wyrok z dnia 23.02.2005r. III UK 200/04 , OSNP 2005/18/292), przy czym winien wskazać, czy czyni tak, gdyż zawarta umowa była pozorna w świetle treści art. 83 § 1 k.c., czy też jej nieważność wynika z przepisu art. 58 k.c. Wskazane przepisy zawierają dwie wyłączające się wzajemnie podstawy uznania nieważności czynności prawnej. Sąd Okręgowy pragnie więc zauważyć, iż w pełni podziela wyrażone w dotychczasowej judykaturze poglądy, że czynność prawna nie może jednocześnie zmierzać do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.) oraz być dokonana dla pozorów (art. 83 § 1 k.c.), przy tym, gdy umowa jest przez strony wykonywana, nie może być mowy o pozorach, co jednak nie wyklucza możliwości badania, czy zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.03.2001 r., II UKN 258/00 OSNP 2002/21/527, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.01.2010 r. I UK 261/09 Lex nr 577825. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29.03.2006 r. II PK 163/05 OSNP 2007/5-6/71: „Czynnością prawną podjętą w celu obejścia ustawy jest czynność, wprowadzicie nieobjęta zakazem prawnym, ale przedsięwzięta w celu osiągnięcia skutku zakazanego przez prawo (System Prawa Prywatnego, tom 2, pod redakcją Z. Radwańskiego, Warszawa 2002, s. 227-228). Natomiast art. 83 k.c. charakteryzuje czynność prawną pozorną przez wskazanie trzech jej elementów, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę w każdym wypadku nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych, albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14.03.2001 r., II UKN 258/00, OSNAPiUS 2002/21/527). Czynność zmierzająca do obejścia prawa, czy też sprzeczna z zasadami współżycia społecznego nie może zatem być jednocześnie czynnością pozorną z tego choćby względu, że pierwsza zostaje rzeczywiście dokonana, druga zaś jest jedynie symulowana (por. wyrok NSA w W. z 16.09.2004 r., FSK 488/04, Monitor Podatkowy 2005/3, s. 43). W przedmiotowej sprawie ZUS nie dowiódł ani pozorów ani też obejścia prawa, czy też sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Należy zauważyć, iż działanie stron nakierowane na objęcie ubezpieczeniami społecznymi jest działaniem dopuszczalnym przez prawo i ze wszech miar racjonalnym (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 9.08.2005r., sygn. akt: III UK 89/05, OSNP 2006/11-12/192). Świadome dążenie do uzyskania korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych jest społecznie i moralnie akceptowalne i nie może być uznane za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Dotyczy to także i przede wszystkim kobiet w ciąży, które świadczą pracę, liczą na możliwość nabycia prawa do świadczeń z ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa.

Sytuacja kobiety w ciąży jest szczególna. Nie można twierdzić, że osoba w ciąży nie może poszukiwać zatrudnienia, podejmować działalności gospodarczej, czy współpracy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą chociażby z tego powodu, żeby skorzystać ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego. Również w okresie ciąży kobiety mogą wykonywać pracę w ramach współpracy, a sytuacje chorobowe są w tym okresie trudne do przewidzenia. Argumentacja ZUS przytoczona w decyzji i następnie podtrzymana w odpowiedzi na odwołanie zmierza w istocie do konstatacji, że kobieta w ciąży w każdym przypadku powinna być wykluczona z ubezpieczeń społecznych, gdyż jeżeli podejmuje pracę lub inną formę działalności zarobkowej, to dąży do uzyskania nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych. Taka ocena jest niedopuszczalna. Uniemożliwienie kobietom w ciąży współpracy w prowadzeniu działalności gospodarczej byłoby więc sprzeczne z prawem, albowiem oznaczałoby dyskryminowanie tej grupy społecznej ze względu na stan zdrowia oraz płeć i jako takie byłoby niedopuszczalne w świetle art. 32 ust 2 Konstytucji RP. Tego typu działania są zresztą sprzeczne również z zasadami współżycia społecznego, które wprost sprzeciwiają się społecznemu odrzuceniu czy też wykluczeniu zawodowemu kobiet w ciąży (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21.01.2014r., sygn. akt III AUa 794/13).

Materiał dowodowy zgromadzony w toku niniejszego postępowania pozwolił na ustalenie, że S. C. współpracowała z mężem w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Bez wątplenia codziennie od poniedziałku do piątku otwierała stoisko z ubrankami dla dzieci. Zajmowała się składaniem zamówień, promocją stoiska, jak też jego wyglądem. Dodatkowo pomagała również przy pakowaniu i wysyłaniu zamówień na pendrivy oraz składaniem i pakowaniem zniczy. Dłuższe okresy korzystania z zasiłków (chorobowego, macierzyńskiego) związane były z problemami w trackie ciąży oraz w związku z urodzeniem dzieci.

Wnioskodawczyni faktycznie wykonywała czynności wynikające ze współpracy. Nie ulega też wątpliwości, że objęcie ochroną ubezpieczeniową wiąże się z powstaniem obowiązku opłacania składek. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, w myśl art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, określa zawsze podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, jedynie z ograniczeniem wynikającym z art. 20 ust. 3 ustawy (podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale).

W przypadku ubezpieczonych – prowadzących działalność gospodarczą i osób z nimi współpracujących, obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. W istocie zatem wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób współpracujących z osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą w przedziale określonym przepisami prawa zależy wyłącznie od deklaracji płatnika składek, nie mając absolutnie żadnego odniesienia do osiąganego przychodu. Po stronie zatem osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą istnieje prawo do zadeklarowania, w granicach zakreślonych ustawą, dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zarówno dla siebie, jak i osoby współpracującej. Sposób, w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od jego decyzji i nie jest dopuszczalna ingerencja w tę sferę jakiegokolwiek innego podmiotu, w tym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (por. uchwała Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2010 r. II UZP 1/10 OSNP 2010/21-22/267). Zauważyć należy również, że wysokość świadczeń nie zależy od uznania organu ubezpieczeń społecznych. Zakład ma obowiązek wypłacać świadczenia w takiej wysokości, jaka wynika z przepisów ustaw.

Płatnik składek zadeklarował za wnioskodawczynią podstawę wymiaru składek w granicach określonych przepisami, co było jego prawem i nie ma podstaw do jej obniżenia.

Mając na uwadze poczynione ustalenia i ich prawną ocenę oraz treść powołanych przepisów, Sąd w myśl art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję jako nie odpowiadającą prawu i rzeczywistości stanowi stwierdzając, że S. C. jako osoba współpracująca z M. C. przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowo

ubezpieceniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 sierpnia 2014r. do 16 stycznia 2019r. i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 do 31 sierpnia 2014r. oraz od 1 października 2014r. do 16 stycznia 2019r.

Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz odwołujących się uzasadnia treść art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 265 j.t.).